

ULUSLARARASI ANTLAŞMALAR KARŞISINDA TÜRKİYE'DE ENAZ ÇALIŞMA YAŞI UYGULAMASI

Dr. Tankut CENTEL
I. Ü. Hukuk Fakültesi

I. GİRİŞ

Çocuklar ile gençlerin erken yaşta çalıştırılması, onların bedensel ve ruhsal yapılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Netekim, geçim endişesiyle çalışma yaşamına erken yaşta katılan çocuklar ile gençler, sağlıklı yetişmeden uzak kalmakta ve bir sanat veya mesleği öğrenme olanağından da yoksun biçimde, niteliksiz işçi olarak yaşamlarını sürdürmektedir. Oysa, bir toplumun geleceği, o toplumdaki çocuklar ile gençlerin, beden ve ruh yönünden sağlıklı yetiştirilmelerine ve iyi eğitilmelerine bağlıdır. Bu nedenle, çeşitli hukuk sistemleri, çocuklar ile gençlerin çalışmalarına karışma gereksinimini duymuş ve bunlar için, koruyucu düzenlemeler getirmiştir.

II. ENAZ ÇALIŞMA YAŞINA İLİŞKİN ULUSLARARASI ANTLAŞMALAR

1. Avrupa Sosyal Haklar Antlaşması.

18.10.1961 günü Torino kentinde Avrupa Konseyi üyesi 13 devletçe imzalanan Avrupa Sosyal Haklar Antlaşması, enaz çalışma yaşını 15 yaş olarak saptamıştır (m. 7). Ancak, aynı antlaşma, sağlık - ahlâk ve öğrenimlerine zarar vermeyecek hafif işlerde, çocukların 15 yaşından önce de çalıştırılmalarına olanak tanımaktadır.

Ağır ve tehlikeli işler için ise 15 yaştan daha yukarı bir yaşın enaz çalışma yaşı olarak belirlenmesi öngörülmektedir.

2. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Çalışmaları.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün oluşturduğu enaz çalışma yaşına ilişkin antlaşmaların önemli bir özelliği, bunlarda enaz çalışma yaşının mesleki yönden değişik işçi gruplarına göre aynı saptanmış olmayıp çeşitli iş alanlarına ilişkin olmak üzere ayrılık göstermesidir. Ancak, enaz çalışma yaşına ilişkin son antlaşma olan 138 sayılı Antlaşma'yla, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün artık bu konuda tekdüzen bir uygulamaya geçilmesi için çalıştığı görülmektedir.

a. Değişik iş alanlarına ilişkin uluslararası düzenleme. aa. Sanayi ve maden işlerinde.

5 sayılı Antlaşma, sanayi işleri için enaz çalışma yaşını, 14 yaş olarak saptamıştır (m. 2). Ancak, 14 yaşından küçükleri çalıştırma yasağı, önce aile işletmeleri ve sonra da, meslek okullarındaki çalışmalar için uygulanmayacaktır.

5 sayılı Antlaşma, 59 sayılı Antlaşma tarafından değiştirilmiştir. 59 sayılı Antlaşma ise, sanayi işlerindeki enaz çalışma yaşını, 14 yaştan 15 yaşa yükseltmiştir (m. 2/bent 1). Ancak, 5 sayılı Antlaşma gibi 59 sayılı Antlaşma da, aile işletmeleri ile meslek okullarındaki çalışmaları, söz konusu yasağın dışında bırakmıştır.

Daha sonra 123 sayılı Antlaşma, yeraltı maden işleri için enaz çalışma yaşını, 16 yaş olarak saptamıştır (m. 2/bent 3).

bb. Sanayi ve maden işlerinin dışındaki işlerde.

aaa. Tarım işlerinde.

10 sayılı Antlaşma, tarım işlerinde 14 yaşından küçüklerin, sadece okul saatleri dışında çalıştırılabilmesini öngörmüştür (m. 1).

bbb. Deniz işlerinde.

7 sayılı Antlaşma, deniz işleri için enaz çalışma yaşını, 14 yaş olarak saptamıştır (m. 2). Ancak, aynı aile üyelerinin çalıştığı ge-

miler ile okul gemilerindeki işler, söz konusu esasın dışında bırakılmıştır.

7 sayılı Antlaşma'dan sonra 15 sayılı Antlaşma, 18 yaşından küçüklerin gemilerde trimci ve ateşçi olarak çalıştırılmamalarını öngörmüştür (m. 2). Ancak, bu esas, okul gemileri ve temel olarak buhar gücüyle çalışmayan gemiler ile yalnız Hindistan ve Japonya kıyılarında çalışan gemilerde yapılan işlerde uygulanmayacaktır. Ayrıca, bir limanda trimci ve ateşçi almak zorunluğu doğduğunda; eğer oradaki trimci ve ateşçiler arasında enaz 18 yaşında olan işçi bulmak olanaklı olmazsa, bu durumda enaz 16 yaşında olan gençler, her trimci veya ateşçi yerine iki kişi alınmak koşuluyla, çalıştırılabilecektir.

Daha önceki 7 sayılı Antlaşma, 58 sayılı Antlaşma tarafından değiştirilmiş ve deniz işlerindeki enaz çalışma yaşı, 14 yaştan 15 yaşa yükseltilmiştir (m. 2/bent 1). 7 sayılı Antlaşma gibi 58 sayılı Antlaşma da, aynı aile üyelerinin çalıştığı gemiler ile okul gemilerindeki çalışmaları, bu esasın dışında bırakmıştır. Ayrıca, çocuğun çıkarlarının çalışmasını gerektirdiği durumlarda, enaz 14 yaşındakilerin çalıştırılabilmesine olanak tanınmıştır.

Son olarak, 112 sayılı Antlaşma, balıkçı gemilerinde çalıştırılacaklar için enaz çalışma yaşını, 15 yaş olarak saptamıştır (m. 2/bent 1). Ancak, 112 sayılı Antlaşma'nın getirmiş olduğu 15 yaşından küçükleri çalıştırma yasağı, mutlak nitelikte de değildir. Nettekim, söz konusu antlaşma, önce liman suları ile nehrin denize döktüğü yerlerdeki ve okul gemilerindeki balıkçılık işlerini ve çalılık işleri spor veya eğlence amacıyla yapan kişileri, anılan yasağın dışında bırakmaktadır. Sonra, okul olmadığı günlerde 15 yaşından küçükler, bazı koşullarla balıkçı gemilerinde çalıştırılabilecektir. Ayrıca, çocuğun çıkarlarının çalışmasını gerektirdiği durumlarda, enaz 14 yaşındakilerin, balıkçı gemilerinde çalıştırılabilmelerine olanak tanınmaktadır.

ccc. Diğer işlerde.

33 sayılı Antlaşma, tarım ve deniz işlerinin dışındaki sınıflı olmayan diğer işler için, enaz çalışma yaşını 14 yaş olarak kabul etmiştir (m. 2). Ancak, 12 yaşını doldurmuş küçükler, bazı koşullarla hafif işlerde çalıştırılabilecektir.

33 sayılı Antlaşma'yı değiştiren 60 sayılı Antlaşma, enaz çalışma yaşını 14 yaştan 15 yaşa yükseltmiştir (m. 2). Ayrıca, 13 yaşını doldurmuş küçükler de, bazı koşullarla hafif işler için işe alılabilecektir.

b. Tekdüzen uygulamayı içeren uluslararası düzenleme.

Enaz çalışma yaşı; görüldüğü üzere, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün oluşturduğu antlaşmalarda uzun bir süre, değişik iş alanlarına göre ayrı ayrı saptanmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün enaz çalışma yaşına ilişkin olarak oluşturduğu son antlaşma olan 138 sayılı Antlaşma ise, değişik iş alanları için tekdüzen bir uygulamayı (yani, aynı enaz çalışma yaşını) gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır.

138 sayılı Antlaşma, enaz çalışma yaşının, okula gitme yükünün sona erdiği yaştan ve de kesinlikle 15 yaştan aşağı olamayacağını öngörmektedir (m. 2). Ancak, ekonomisi ve okul olanakları yeterince gelişmemiş olan üye devletler, ilgili işçi ve işveren kuruluşlarının görüşünü alarak, enaz çalışma yaşını başlangıçta 14 yaş olarak saptayabilecektir. Ayrıca, söz konusu üye devletler, ilgili işçi ve işveren kuruluşlarının görüşünü aldıktan sonra, 138 sayılı Antlaşma'nın uygulama alanını başlangıçta sınırlayabilecektir.

138 sayılı Antlaşma, enaz çalışma yaşını 15 yaş olarak saptamış olmasına karşılık, meslekî öğretimi içeren işlerde enaz 14 ve hafif işlerde de enaz 13 yaşındaki küçüklerin çalıştırılabilmesine olanak tanımaktadır. Ekonomisi ve okul olanakları yeterince gelişmemiş olan üye devletler ise, enaz 12 yaşındaki küçüklerin hafif işlerde çalıştırılabilmelerine, mevzuatlarında yer verebilecektir.

III. ENAZ ÇALIŞMA YAŞINA İLİŞKİN TÜRKİYE UYGULAMASI

1. Hukukî Düzenleme.

a. Sanayi ve maden işlerinde.

24.4.1930 gün ve 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanunu'nun 173. maddesinin ilk fıkrasına göre, "On iki yaşımdan aşağı bütün

çocukların fabrika ve imalâthane gibi her türlü san'at müesseselerile maden işlerinde amele ve çırak olarak istihdamı memnudur". Ayrıca, 18 yaşından küçüklerin, yeraltı maden işlerinde çalıştırılmaları, İş Kanunu'nun 68. maddesi tarafından yasaklanmıştır. 151 sayılı Yasa'nın 2. maddesi de, aynı anlamdadır.

b. Deniz işlerinde.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1936 yılında oluşturduğu 58 sayılı Antlaşma, Türkiye tarafından 25.5.1959 gün ve 7293 sayılı Yasa'yla onaylanmıştır. Söz konusu antlaşma, yukarıda belirtildiği üzere, deniz işlerindeki enaz çalışma yaşını, 15 yaş olarak saptamıştır (m. 2/bent 1).

Öte yandan, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 1921 yılında kabul ettiği 15 sayılı Antlaşma da, Türkiye tarafından 25.5.1959 gün ve 7292 sayılı Yasa'yla onaylanmıştır. Söz konusu antlaşma ise, 18 yaşından küçüklerin, gemilerde trimci veya ateşçi olarak çalıştırılmalarını yasaklamaktadır (m. 2).

c. Eğlence işlerinde.

Umumî Hıfzıssıhha Kanunu'nun 176. maddesi, "Mahallî belediyelerince bar, kabare, dans salonları, kahve, gazino ve hamamlarda onsekiz yaşından aşağı çocukların istihdamı menolunur" hükmünü taşımaktadır. Buna göre, eğlence işleri açısından, 18 yaşından küçükleri çalıştırma yasağı söz konusu olmaktadır.

d. Diğer işlerde.

Sanayi, maden, deniz ve eğlence işleri dışındaki işler ve de özellikle tarım, ticaret ve ev işleri için, enaz çalışma yaşı konusunda özel bir düzenlemeye gidilmemiştir. Ancak, Umumî Hıfzıssıhha Kanunu m. 173/I'in, metninde sadece "fabrika ve imalâthane gibi her türlü san'at müesseselerile maden işleri"ni anmış olması karşısında; karşıt kavram kanıtına (mefhumu muhalif beyyinesi - argumentum a contrario) başvurulacak, sanayi ve maden işleri dışında kalan bütün işlerde, 12 yaşından küçükleri çalıştırma yasağının geçerli olmayacağı, ileri sürülmektedir¹.

1) N. Çelik, İş Hukuku, Genel Bilgiler - Ferdi İş Hukuku, İstanbul

Karşıt kavram kanıtının uygulanması ise; yasanın amacını, toplumun gereksinmelerini ve toplumsal çıkarları gözönünde bulundurmamayı gerektirmektedir². Diğer bir söyleyişle, yasanın amacı ile toplumun gereksinme ve çıkarları gözden uzak tutulduğunda, karşıt kavram kanıtının uygulanması, yerinde olmayacaktır. Umumî Hıfzıssıhha Kanunu m. 173/I hükmüne bakıldığında da, onun, 12 yaşından küçük çocukları korumak amacıyla getirilmiş bir hüküm olduğu görülmektedir. Bu nedenle, 12 yaşından küçükleri çalıştırma yasağının, mutlak nitelikte bir yasak olduğu kabul edilmeli ve sanayi, maden, eğlence ve deniz işlerinin dışındaki işler için de, en az çalışma yaşı olarak, 12 yaş benimsenmelidir³.

2. Uygulamadaki Durum.

Türkiye'deki 15 yaşından küçük 16.060.262 çocuğun 1.146.762'si (% 7.14) çalışmaktadır. 15-19 yaşlarındaki toplam 4.462.541 nüfusun ise, 2.377.428'i (% 53.27) çalışma yaşamında yer almaktadır⁴.

Buna karşılık, Türkiye'deki iktisaden faal nüfus toplamı, 16.349.000 olup; bunun 1.146.762'si, iktisaden faal olan 12-14 yaş grubu toplamını ve 4.631.000'i de, iktisaden faal olan 15-24 yaş grubu toplamını oluşturmaktadır. 12-14 yaş grubu toplamı ise, 3.012.962 olup, bunun 1.146.762'si (% 38.06) çalışmaktadır. 15-24 yaş grubu toplamı da, 8.000.000 olup, bunun 4.631.000'i (% 57.88) çalışma yaşamında bulunmaktadır⁵.

1971, 335; F.H. Saymen, Türk İş Hukuku, İstanbul 1954, 316 ve 458.

- 2) J.G. Akipek, Türk Medenî Hukuku I, Ankara 1966, 113; B. Köprülü, Medenî Hukuk, İstanbul 1979, 103. Ayrıca bak. Z. İmre, Medenî Hukuka Giriş, İstanbul 1980, 173-174; E. Özsunay, Medenî Hukuka Giriş, İstanbul 1981, 210; F.H. Saymen, Türk Medenî Hukuku I, İstanbul 1960, 172; S.S. Tekinay, Medenî Hukuka Giriş Dersleri, İstanbul 1978, 61.
- 3) K. Tunçomağ, "Schutz der Jugendlichen im türkischen Arbeitsrechts", Annales de la Faculté de Droit d'Istanbul, 42 (1979), 76 ve 78. Ayrıca bak. M. Çenberci, İş Kanunu Şerhi, Ankara 1978, 763, dn. 5.
- 4) International Labour Office, Year Book of Labour Statistics 1978, 64.
- 5) Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Programı, RG. 12/12/1978 - No.

Bütün bu niceliksel gelişmelere ve mevcut hukukî düzenlemelere karşılık, enaz çalışma yaşına ilişkin Türkiye uygulamasının, olumlu yönde olduğu söylenememektedir. Gerçekten, ülkemizdeki aile başkanlarının gelirlerinin az ve çocuk sayısının ise fazla olmasından kaynaklanan yoksulluk nedeniyle, çocuklar ile gençlere öğrenim gördürülmeyerek, bunların çok düşük ücretlerle çalıştırılmaları yeğlenmektedir⁶.

İkinci olarak, Türkiye'de çocuklar ile gençlere gerekli öğrenim olanaklarının yeterince sağlanmadığı ve de bu nedenle, bunların, erken yaşta çalışma yaşamına sürüklendikleri görülmektedir. Netekim, temel öğrenim yükümünü getiren mevcut yasal düzenlemelere karşılık, ülkemizde temel öğrenim çağındaki 763.000 çocuk, temel öğrenim görme olanağından yoksundur⁷.

Üçüncü olarak, uygulamada yeterli ve etkin bir denetim sisteminin kurulamadığı görülmektedir⁸. Netekim, resmî kaynaklar da, yeterli ve etkin bir denetim sisteminin kurulamamış olması karşısında, enaz çalışma yaşına ilişkin hükümlere uygulamada uyulmadığını belirtmektedir⁹.

IV. ENAZ ÇALIŞMA YAŞINA İLİŞKİN TÜRKİYE UYGULAMASININ ULUSLARARASI ANTLAŞMALAR KARŞISINDAKİ DEĞERLENDİRMESİ

1. Ulusal Düzenlemenin Değerlendirmesi.

a. Ulusal düzenlemenin yeterli yanları.

Türkiye, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün oluşturduğu 15 ve 58 sayılı Antlaşmaları onaylamıştır. Her iki antlaşma da, deniz işlerinde çalıştırılacak çocuklar ile gençleri ilgilendirmektedir. Bunlar, Ay. m. 65/V gereğince, "kanun hükmünde"dir ve bu neden-

16487, 101; G. Tezgider, "Çalışma Hayatında Çocuğun Durumu Üzerine", Çalışma Dergisi, (Ocak - Nisan 1979), 59-60.

6) Tezgider, 59; K. Tunçomağ, İş Hukuku I, İstanbul 1981, 308.

7) Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Programı, 302.

8) Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Programı, 101.

9) Tezgider, 62.

le, herhangi bir yasada (sözgelimi, Deniz İş Kanunu'nda) değil de, antlaşma hükmü olarak yer aldıkları söylenerek, uygulama dışı bırakılmayacaktır.

Bu durumda, deniz işlerinde enaz çalışma yaşına ilişkin ulusal düzenlemenin (15 ve 58 sayılı Antlaşmaları onaylayan 7292 ve 7293 sayılı Yasalar ile Deniz İş Kanunu m. 6/bent 12), uluslararası düzenleme karşısında yeterli olduğu söylenilmelidir. Doğal olarak, bunda 15 ve 58 sayılı Antlaşmaların, ulusal hukuk sistemimize aktarılmış olmasının payı büyüktür.

Öte yandan, 123 sayılı Antlaşma, yeraltı maden işleri için enaz çalışma yaşını, 16 yaş olarak saptamıştır. İş Kanunu'nun 68. maddesi de, 18 yaşından küçükleri yeraltı maden işlerinde çalıştırma yasağı getirmiştir. Ulusal düzenleme, görüldüğü gibi, bu konudaki uluslararası düzenlemeye uygun olmanın ötesinde, uluslararası düzeyin de üstündedir.

b. Ulusal düzenlemenin yetersiz yanları.

Enaz çalışma yaşı olarak 12 yaş kabul eden Umumi Hıfzıssıhha Kanunu m. 173/I, uluslararası düzenleme karşısında yetersiz kalmaktadır. Çünkü, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün kabul ettiği (5, 10, 33, 59 ve son olarak da 138 sayılı) antlaşmalarda belirtilen enaz çalışma yaşı, söz konusu ulusal hükümde benimsenen enaz çalışma yaşının üstünde bir yaştır. Gerçekten, enaz çalışma yaşı, söz konusu uluslararası antlaşmalarda artık 14 yaştan 15 yaşa yükseltilmişken; ulusal düzenleme (Umumi Hıfzıssıhha Kanunu m. 173/I), 12 yaş enaz çalışma yaşı olarak öngörmektedir.

Enaz çalışma yaşı olarak 12 yaş ise, çocuk için erken bir yaştır. Çünkü, 12 yaşındaki bir kişinin, çocukluğunu sürdürdüğü görülmektedir. Ayrıca, 12 yaşındaki bir çocuğun çalıştırılmasına olanak tanınması, onun öğrenim olanaklarının biryana itilmesi anlamını taşımaktadır. Netekim, özellikle sanayi işleri, çocuklar ile gençlerin normal bir biçimde büyümelerini ve yeterli bir öğrenim görmelerini olanaksız kılan çalışma koşullarını içermektedir.

2. Ulusal Düzenlemenin Bütünüyle Uluslararası Düzeye Ulaştırılması Zorunluğu.

Enaz çalışma yaşına ilişkin ulusal düzenlemenin, bütünüyle

uluslararası düzeye ulaştırılması, yerinde olacaktır. Ancak, bu konudaki bir yasal düzenleme, birtakım koşulların gerçekleşmesine bağlıdır.

Gerçekten, çocuklar ile gençleri erken yaşta çalışmaya zorlayan başlıca neden, bunların ailelerinin yoksulluğudur. Bu nedenle, sağlıklı bir enaz çalışma yaşı uygulaması, öncelikle çocuklar ile gençlerin ailelerinin yaşam koşullarının ve bu arada, özellikle bunların iktisadî durumlarının düzeltilmesine bağlı olmaktadır¹⁰.

İkinci olarak, temel öğrenim yükümünün uygulanması gerekmektedir. Çünkü, temel öğrenim yükümü uygulanmadığı takdirde, en mükemmel hukukî düzenlemelere rağmen, çocuklar ile gençlerin erken yaşta çalıştırılmaları önlenememektedir. Netekim, temel öğrenim yükümünün uygulanması, zorunlu öğrenim çağında bulunan çocukların çalıştırılmasını engellemekte ve ders saatleri dışında çalışan çocukların denetimini sağlamaktadır¹¹.

Üçüncü olarak, uygulamada etkin bir denetim sisteminin oluşturulması zorunludur. Çünkü, etkin bir denetim sistemi oluşturulmadığı sürece, en mükemmel hukukî düzenlemelerin dahi, uygulamada gerçekleştirilemediği, tarihsel gelişim süreci içinde görülmüştür¹². Bu nedenle, Devlet, görevi kişilerin hukukî düzenlemelere aykırı olarak erken yaşta çalıştırılıp çalıştırılmadığını denetlemek olacak, yeterli sayıda ve deneyimi olan elemanlardan kurulu bir denetim örgütünü gerçekleştirmelidir¹³.

Erken yaşta çalışmayı gerektiren nedenlerin yukarıda açıklanan önlemlerle ortadan kaldırılması, Türkiye'de enaz çalışma yaşının hukukî alanda yükseltilmesini ve giderek, onun, bütünüyle uluslararası antlaşmalara uygun bir düzeye gelmesini sağlayacaktır.

Türkiye'de enaz çalışma yaşının hukukî alanda yükseltilmesi konusunda ise, 138 sayılı Antlaşma hükümlerinin gözönünde bulun-

10) O. Tuna, "Sanayide Çocuk Sa'yi ve Çocuk Sa'yinin Korunmasına Matuf Mevzuat", İş IX, 2 (Nisan 1943), 223-224; Tunçomağ, İş Hukuku I, 308.

11) Tuna, 226-227.

12) G. Kessler (çev. O. Tuna), "Türkiye'de Çocuk Say'ı", İş IX, 2 (Nisan 1943), 71-72; Tuna, 227.

13) Tunçomağ, "Schutz der Jugendlichen im türkischen Arbeitsrecht", 85.

durulması, uygun olacaktır. Ancak, 138 sayılı Antlaşma'nın kural olarak öngördüğü 15 yaşından küçükleri çalıştırma yasağının, şu anda ülkemizde gerçekleştirilebilmesi (yaşama geçirilebilmesi) güç görünmektedir. Çünkü, ülkemizin ekonomisi ve okul olanakları, yeterince gelişmiş değildir. İktisadi durumu ve öğretim olanakları elverişli olmayan ülkelerdeki çocuklar ile gençler ise, o ülkedeki hukuk kurallarının yasaklamasına rağmen, çalışmak zorunda kalacaktır¹⁴.

Bu nedenle, enaz çalışma yaşını uluslararası düzeye kavuşturmaya yönelik yasal düzenlemelerde, 138 sayılı Antlaşma'nın, ekonomisi ve okul olanakları yeterince gelişmemiş olan üye devletlere tanıdığı olanaklara ilişkin hükümleri temel alınmalıdır. Buna göre de enaz çalışma yaşı, başlangıçta 14 yaş olarak saptanmalı ve 12-14 yaşındakilerin ise, hafif işlerde çalıştırılmalarına olanak tanınmalı; giderek, enaz çalışma yaşı, adım adım 14 yaştan 15 yaşa yükseltilmelidir. Böyle bir yaklaşım, bugün için Türkiye açısından, daha gerçekçi olacaktır.

V. SONUÇ

Erken yaşta çalışmak zorunda kalan birçok çocuk ve genç; bugün ülkemizde, çocukluklarını yaşayabilmeyi, öğrenim olanaklarının gözetilmesini ve sağlıklı büyümeyi arzulamaktadır. Bu konuda, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün kabul ettiği enaz çalışma yaşına ilişkin antlaşmalar, Türk yasakoyucusuna ışık tutacak ve böylece, alınacak diğer önlemlerle birlikte uluslararası deneyimler de, enaz çalışma yaşına ilişkin Türkiye uygulamasını olumlu yönde etkileyecektir.

14) Tunçomağ, "Schutz der Jugendlichen im türkischen Arbeitsrecht", 86.